

Ewa Skowronek, Renata Krukowska, Andrzej Tucki

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

WPLYW SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH NA ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH LUBELSZCZYZNY NA PRZYKŁADZIE KRAINY RUMIANKU

Streszczenie: Województwo lubelskie należy do najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej. Jednym ze skutecznych sposobów ożywienia rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny jest turystyka. Sprzyja temu aktywność społeczności lokalnych. Przykładem innowacyjnego podejścia mieszkańców do rozwoju turystyki jest pierwsza w województwie wioska tematyczna – Kraina Rumianku w Hołownie, stworzona i kreowana przez Stowarzyszenie Aktywizacji Polesia Lubelskiego. Priorytety organizacji to: tworzenie miejsc pracy i zatrzymanie młodzieży na wsi.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie i analiza działalności Krainy Rumianku jako interesującego przykładu wykorzystania zasobów przyrodniczych, kulturowych i ludzkich oraz integracji społeczności lokalnej w dążeniu do rozwoju społeczno-gospodarczego wsi.

Słowa kluczowe: Kraina Rumianku, wioska tematyczna, rozwój lokalny, turystyczny rozwój obszarów wiejskich.

1. Wstęp

Województwo lubelskie jest położone w środkowo-wschodniej Polsce, przy granicy Unii Europejskiej z Ukrainą i Białorusią. Przy stosunkowo słabym uprzemysłowieniu (18,6%), niskim poziomie urbanizacji (46,6%) oraz dużej roli rolnictwa (62,7%) [Rocznik statystyczny... 2009] należy ono do najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej ze średnim dochodem na głowę mieszkańca wynoszącym 5500 euro w 2007 r. (37% średniej unijnej) [Eurostat].

W ostatnich latach jednym ze skutecznych sposobów na pobudzenie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, a zwłaszcza lubelskich wsi, staje się turystyka [Tucki 2007a, s. 274-277; 2007b, s. 72-77]. Sprzyja temu aktywność społeczności lokalnych, które obok już istniejących, tradycyjnych form działalności turystycznej tworzą i realizują nowe pomysły na rzecz rozwoju miejscowości. Coraz częściej posiadane zasoby przyrodnicze, kulturowe i ludzkie są wykorzystywane

w tworzeniu unikatowych, regionalnych produktów turystycznych¹ [Tucki, Świeca 2008, s. 505-510].

Jednym z przykładów innowacyjnego podejścia lokalnej społeczności do rozwoju turystyki w województwie lubelskim jest wioska tematyczna – Kraina Rumianku w Hołownie. Inicjatorem jej powstania oraz podmiotem i siłą napędową jest Stowarzyszenie Aktywizacji Polesia Lubelskiego – Kraina Rumianku. Priorytetem organizacji jest tworzenie miejsc pracy i zatrzymanie młodzieży na wsi.

Artykuł ma na celu przedstawienie i analizę działalności Krainy Rumianku jako interesującego przykładu wykorzystania posiadanych zasobów oraz integracji miejscowej społeczności w dążeniu do rozwoju społeczno-gospodarczego wsi. Jest to studium przypadku, w którym dokonano przeglądu zadań i działań podejmowanych przez lokalne stowarzyszenie; zestawiono ich rezultaty oraz zwrócono uwagę na wpływ podejmowanej aktywności na rozwój lokalny.

Analiza została opracowana na podstawie sondażu diagnostycznego, w tym wywiadów z członkami stowarzyszenia, oraz bezpośredniej obserwacji w terenie.

2. Pojęcie rozwoju lokalnego

Według K. Brońskiego [2006, s. 11], koncepcja rozwoju lokalnego nie ma w Polsce długoletniej tradycji, ugruntowanej teorią i metodologią, oraz znacznego i jednoznacznie pojmowanego dorobku, ale nie jest także czymś całkowicie nowym. Pierwszych oznak działalności samorządowej, samopomocowej, samoorganizującej, samokształceniowej można szukać w wieku XIX oraz w okresie międzywojennym. Wówczas nie nazywano tych działań rozwojem lokalnym. Traktowane były jako forma „pracy organicznej”.

Rozwój lokalny jako kategoria rozwoju społeczno-gospodarczego pojawił się w Europie Zachodniej u schyłku lat 70. XX wieku [Parysek 1997, s. 46-50]. Od tego czasu pojęcie to jest przedstawiane przez różne definicje. Ich wspólną cechą jest określanie tego procesu jako różnicowania i wzbogacania działań ekonomicznych i społecznych na określonym terytorium, które polega na mobilizacji i koordynacji własnych zasobów i energii.

Według J. Paryska [1995, s. 37], rozwój lokalny można zdefiniować jako „... prowadzenie działań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego danej jednostki terytorialnej (miasta, gminy) z wykorzystaniem jej zasobów, uwzględnieniem potrzeb mieszkańców oraz przy ich udziale w podejmowanych działaniach”.

Podstawowym celem rozwoju lokalnego jest poprawa jakości życia społeczności lokalnej [Broński 2006, s. 10]. Warunkiem niezbędnym jest jednak obecność gospodarki rynkowej oraz podmiot o charakterze gospodarza, lidera.

¹ W ostatniej edycji „Konkursu na najlepszy produkt turystyczny Lubelszczyzny w 2010 roku” zgłoszono 22 propozycje regionalnych produktów.

W wielu opracowaniach dotyczących rozwoju lokalnego autorzy podkreślają, że u jego postaw leży chęć samodzielnego decydowania o własnym losie. Punktem wyjścia jest uświadomienie sobie przez społeczność lokalną swojej sytuacji oraz możliwości formułowania i rozwiązywania problemów. Podejmowane działania kształtują nową przestrzeń obejmującą elementy materialne i niematerialne oraz zdolność danej społeczności do zmian, co jest warunkiem kreatywności i rozwoju pomysłowości. Rozwój lokalny opiera się na współpracy i współdziałaniu wszystkich grup lokalnych skupionych wokół akceptowanego i określonego programu [Parysek 1997, s. 46-50; Broński 2006, s. 10].

Wielokrotnie w dyskusji nad sposobami aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich jako ważny czynnik rozwoju wskazywano turystykę. Dzięki posiadanym zasobom przyrodniczym, kulturowym i ludzkim oraz ich odpowiedniemu wykorzystaniu ta forma działalności gospodarczej staje się dla ludności dodatkowym źródłem dochodów, stwarza nowe, pozarolnicze miejsca pracy [Jędrzyśiak 2010, s.12-18].

Przykładem ciekawych inicjatyw w zakresie rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, podejmowanych w ostatnich latach przez lokalne społeczności, są wioski tematyczne. Ich rozwijanie służy tworzeniu nowych miejsc pracy i źródeł dochodu w sytuacji, gdy wyczerpują się dotychczasowe zasoby i możliwości wsi związane z rolnictwem.

Każda z wiosek tematycznych stanowi odrębny, kompleksowy projekt mający na celu ożywienie gospodarki wiejskiej przez integrację lokalnej społeczności wokół zagadnień związanych z produktem, usługą, lub kulturą danego regionu. Jest to miejscowość, której rozwój podporządkowany jest oryginalnej idei, tematyce, wokół której tworzone są sposoby na alternatywne dochody mieszkańców [Idziak 2008, s. 31-56; Internet 6].

3. Kraina Rumianku jako przykład wykorzystania miejscowych zasobów w rozwoju obszarów wiejskich

Jednym z funkcjonujących przykładów turystycznego ożywienia gospodarki wiejskiej Lubelszczyzny przez integrację lokalnej społeczności wokół elementów dziedzictwa jest wioska tematyczna – Kraina Rumianku w Hołownie. To pierwsza tego typu wieś w województwie, zorganizowana w nawiązaniu do powszechnych na Polesiu Lubelskim upraw rumianku.

Hołowno położone jest w północnej części województwa lubelskiego, w powiecie parczewskim, w gminie Podedwórze. W 2009 r. gminę o powierzchni 107,2 km² zamieszkiwało 1825 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosiła zatem 17 osób na km². Jest to obszar typowo rolniczy. W strukturze gruntów dominują użytki rolne (72%), występują gleby V i VI klasy. Wśród upraw przeważają zboża, ziemniaki oraz trawy (duże obszary łąk i pastwisk). Na skalę przemysłową przez dużą część rolników uprawiane są także zioła, zwłaszcza rumianek, który aktualnie zajmuje

12% powierzchni gruntów ornych. Jednak wzrost kosztów tej uprawy i stała od wielu lat cena sprzedaży powoduje spadek opłacalności i konieczność poszukiwania nowych form zarabiania. Tym bardziej, że w gminie notowane jest wysokie bezrobocie – 8,4% [Bank Danych Regionalnych 2010].

Pierwszym krokiem lokalnej społeczności w kierunku poprawy sytuacji gospodarczej wsi było powołanie w 2001 r. Stowarzyszenia na rzecz Aktywizacji Mieszkańców Polesia Lubelskiego. Obecnie pod zmienioną nazwą – Stowarzyszenie Aktywizacji Polesia Lubelskiego „Kraina Rumianku”, liczy ok. 25 osób. Jego priorytetem jest stworzenie jak największej liczby miejsc pracy i zatrzymanie na wsi młodzieży, tak aby w swoim regionie znalazła zatrudnienie. Ponadto organizacja ma na celu podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej. Prowadzi również działania wspomagające rozwój ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Większość podejmowanych działań odbywa się w Krainie Rumianku, czyli na terenie Ośrodka Edukacji Regionalnej w Hołownie. Ośrodek utworzono w 2004 r., na bazie budynku starej szkoły, którą Stowarzyszenie przejęło od Urzędu Gminy. W okresie 2003-2004 został on wyremontowany z własnych środków, przy udziale i zaangażowaniu mieszkańców wsi. Ponadto wyposażono dwie pracownie etnograficzne oraz trzy rękodzielnicze, a na posesji ośrodka powstał unikatowy, cegielniany plac zabaw. Aktualnie działka wraz z budynkiem zajmuje powierzchnię 40 arów [Sieczko 2009, s. 83].

Od 2004 r. w ośrodku realizowane są zajęcia poświęcone poznawaniu dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny. Przygotowana oferta funkcjonuje w obszarze czterech ścieżek edukacyjnych: Uprawa i obróbka lnu „Soroczka”, Od ziarna do chleba, Cegielniany plac zabaw, Dawne zajęcia domowe. W ramach proponowanych zajęć można uczestniczyć w takich czynnościach, jak: mielenie zboża w żarnach, robienie masła w drewnianej maselnicy, pranie bielizny kijanką i na tarze w bali, przędzenie i tkanie płótna. Można również lepić gliniane garnki, rzeźbić, wyplatać przedmioty ze słomy, malować na szkle, haftować czy tkać gobeliny. Ośrodek oferuje ponadto jedenaście różnorodnych warsztatów rękodzielniczych: Od ziarna do chleba, Od włókna do tkaniny, Od gliny do cegły, Dawne zajęcia domowe, Kolorowe szkiełka, Majster Lepiglina, Domek z wełny, Złociste kwiaty, Piernikowe obrazki, Kwitnąca bibułka, Słodkie kukielki. W czasie zajęć uczestnicy wykonują wybrane rękodzieło, które zabierają ze sobą jako pamiątkę. Udział w warsztatach kończy ognisko i zabawa. Ponadto odbywają się tu zielone szkoły, turnusy wakacyjne, wizyty studyjne, pikniki integracyjne [Internet 2; Internet 5].

Jedną z inicjatyw stowarzyszenia było utworzenie wielopokoleniowego zespołu obrzędowego „Rumenok”, który kultywuje tradycje związane z gwarą wschodniego pogranicza. W repertuarze ma również widowisko poświęcone niekonwencjonalnym metodom leczenia i zastosowania ziół w medycynie ludowej.

Cyklicznie od 2005 r. w Hołownie odbywa się festyn „Święto Rumianku”. Prezentowane są m.in. rumiankowe kosmetyki, można skorzystać z rumiankowych

kąpieli, napić się ziołowej herbaty, skosztować regionalnych potraw poleskich czy wziąć udział w rumiankowym konkursie plastycznym i fotograficznym [Sieczko 2009, s. 83].

W 2009 r. ofertę wioski wzbogacano o wiejskie SPA. Funkcjonuje ono w dwóch odremontowanych starych spichlerzach. Oferuje saunę, kąpiel w drewnianej balii w naparze rumiankowym, gabinet masażu, herbaciarnię ziołową, aromaterapię, porady zielarza. W 2010 r. zakończono budowę budynku ekologicznego, wzniesionego z gliny i słomy, który przeznaczono na pracownię ceramiczną.

Docelowo Krainę Rumianku będą tworzyły: Ośrodek Edukacji Regionalnej, kolejne zaadaptowane spichlerze wykorzystane jako SPA (sauna sucha, na podczerwień, gabinet kosmetyczny i masażu, grota solna), suszarnia ziół i sklepik ziołowy, chata wiejska (z aneksem kuchennym i trzema pokojami gościnnymi), stodoła z przeznaczeniem na imprezy kulturalne, zajęcia rekreacyjne i fitness. Wolne przestrzenie wykorzystane zostaną na plac zabaw, a na przyległym polu powstaną ogrody ziołowe.

Obecnie w ośrodku znajduje się 45 miejsc noclegowych. W sąsiednich wsiach powstały dwa gospodarstwa agroturystyczne oferujące łącznie 16 miejsc noclegowych. Mimo krótkiego czasu z przeprowadzonych dotychczas przez placówkę zajęć poświęconych edukacji regionalnej skorzystało ok. 15 tysięcy osób z całej Lubelszczyzny [Internet 4]. Do Hołowna przybywają ponadto grupy zorganizowane krajowe i zagraniczne.

4. Wpływ działalności stowarzyszenia na rozwój wsi

Działania podejmowane przez Stowarzyszenie Aktywizacji Polesia Lubelskiego „Kraina Rumianku” w widoczny sposób zaznaczyły się w rozwoju społeczno-gospodarczym wsi Hołowno. Dzięki kreatywności oraz pomysłowości grupy zaangażowanej i skupionej wokół przyjętego programu dokonano wielu korzystnych zmian nie tylko dla Hołowna, ale również dla mieszkańców sąsiednich wsi.

Realizacja różnorodnych inicjatyw stowarzyszenia była możliwa dzięki środkom uzyskanym z grantów i fundacji oraz ze sprzedaży własnych produktów i usług w ramach działalności statutowej. Wartość pozyskanych funduszy zewnętrznych przekroczyła 1,2 mln zł (tab. 1).

W latach 2003-2011 w Hołownie zrealizowano kilkanaście projektów, które przyniosły lokalnej społeczności konkretne, wymierne korzyści. Były to zarówno projekty twarde w postaci infrastruktury, jak i miękkie – inwestycje w zasoby ludzkie. W analizowanym okresie stworzono prężnie działający i stale rozwijający się ośrodek edukacyjny, wiejskie SPA, cegielniany plac zabaw, budynek ekologiczny. Przeszkolono mieszkańców gminy w zakresie prowadzenia zajęć z edukacji regionalnej oraz zapoznano ich z podstawami małej przedsiębiorczości. Bezrobotnym umożliwiono zdobycie kwalifikacji w zakresie budownictwa, ciesielstwa, rękodzieła artystycznego, usług kosmetycznych i zielarstwa. Utworzono miejsca pracy dla

Tabela 1. Projekty SAPL zrealizowane w latach 2003-2011

Nazwa projektu	Rok	Źródło dotacji	Dotacja [zł]
Ocalić od zapomnienia „Ginące zawody Lubelszczyzny”	2003	Urząd Marszałkowski Lublinie	3 000
Inwestując w młodzież, zmieniamy świat na lepsze	2003-2004	grant Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży	10 000
Małe granty regionalne – Jestem ze wsi... i jestem z tego dumny	2004	Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży	7 500
Młodzi przedsiębiorcy, czyli bezinwazyjne czerpanie korzyści ze środowiska naturalnego	2004	grant Fundacji J&S Pro Bono Poloniae	6 500
Rozwój przedsiębiorczości na podstawie dziedzictwa kultury	2004	<i>Fundacja Wspomagania Wsi</i>	5 000
Na dwóch kółkach za bobrem i bocianem	2004	<i>Fundacji Wspomagania Wsi</i>	3 000
Działaj lokalnie – rozwój przedsiębiorczości na wsi	2004-2005	<i>Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności</i>	15 000
Rumianek zmieni w metropolię zaścianek	2005	Program Liderzy PAFW	4 000
Młodzi przedsiębiorcy w Krainie Rumianku	2007	grant Fundacji J&S Pro Bono Poloniae	6 500
Wakacje z ceramiką w Krainie Rumianku	2007	<i>Fundacja Wspomagania Wsi</i>	3 000
Multimedialna Izba Regionalna	2007-2008	grant Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju i TP SA	18 000
Integracyjne zimowisko cyrkowe	2008	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	5 000
Wiejska Akademia Teatralna i Cyrkowa	2008	Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży	5 000
Wioski tematyczne na Polesiu Lubelskim	2008	Europejski Fundusz Społeczny	96 000
Dywo ludzkie w Krainie Rumianku	2009	Towarzystwo Inicjatyw Twórczych ”ę”	20 000
Wspólna inicjatywa, wspólny sukces	2009	Europejski Fundusz Społeczny	50 000
Wykorzystaj swój potencjał	2009	Europejski Fundusz Społeczny	50 000
Tradycja i praca	2010-2011	Europejski Fundusz Społeczny	960 000
Łączna wielkość dotacji			1 267 500

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z członkami stowarzyszenia oraz: [Internet 1].

twórców i edukatorów oraz związane z obsługą ośrodka. Przygotowano ciekawą ofertę edukacyjną i rekreacyjną. Rozpoczęto wytwarzanie i sprzedaż wyrobów rękodzielniczych jako pamiątek dla turystów. Utworzono gospodarstwa agroturystyczne i miejsca noclegowe w ośrodku. Powołano zespół ludowy kultywujący miejscowy folklor oraz obrzędy zielarskie. Uzyskano sprzęt komputerowy i zorganizowano pracownię multimedialną (tab. 2).

Tabela 2. Efekty działań stowarzyszenia uzyskane w ramach projektów

Nazwa projektu	Efekty
1	2
Małe granty regionalne – Jestem ze wsi... i jestem z tego dumny	Zorganizowano warsztaty dla 80-osobowej grupy młodzieży w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – ceramiki, plecionkarstwa, haftu, rzeźby, przyrządzania potraw i przetworów oraz wypieku pieczywa według dawnych receptur; – promocji i sprzedaży wyrobów; – małej przedsiębiorczości z zasadami gospodarki rynkowej; – dziennikarstwa (umiejętności redagowania gazety, prezentowania oferty)
Młodzi przedsiębiorcy, czyli bezinwazyjne czerpanie korzyści ze środowiska naturalnego	Wybudowano altanę do prowadzenia zajęć ze stołami i ławami Zakupiono koło garncarskie. Przeprowadzono Młodzieżowe Warsztaty Rękodzieła. Zajęcia odbywały się w 6 grupach: ceramika, haft, plecionkarstwo, rzeźba, wycinanki, masa solna. W zajęciach wzięło udział 20 osób z Białorusi i ok. 50-osobowa grupa z gminy. Zorganizowano szkolenia z zakresu małej przedsiębiorczości
Rozwój przedsiębiorczości na podstawie dziedzictwa kultury	Przeszkolono 25 mieszkańców gminy w zakresie poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu poza rolnictwem, z których 15 współpracuje z ośrodkiem, prowadząc zajęcia poświęcone edukacji regionalnej. Przeprowadzono zajęcia poświęcone „Dziedzictwu kulturowemu w regionie”
Na dwóch kółkach za bobrem i bocianem	Wyznaczono i oznakowano trzy pętle tras rowerowych liczące łącznie 85 km, przebiegające przez gminę Podedwórze
Rumianek zmieni w metropolię zaścianek	Warsztaty, które przyczyniły się do wykonania projektu „Kraina Rumianku”. Zaadaptowano pomieszczenia na herbaciarnię. Wykonano foremki do produkcji mydła oraz stemple z logo rumiankowym. Założono łącze internetowe i opracowano stronę promującą Krainę Rumianku
Młodzi przedsiębiorcy w Krainie Rumianku	Dla miejscowej młodzieży zorganizowano warsztaty: zielarsko-kosmetyczne, papieru czerpanego, haftu i tkactwa oraz kulinarne. Przygotowano pracę na konkurs „Skarby naszej wsi – produkt lokalny”. Wykonano oryginalne pocztówki promujące Krainę Rumianku. W celu promocji Krainy Rumianku stworzono ofertę zielarską oraz zorganizowano festyn tematyczny
Wakacje z ceramiką w Krainie Rumianku	W czasie wakacji dla dzieci pozostających w miejscu zamieszkania zorganizowano warsztaty ceramiczne pod kątem wytwarzania pamiątek dla mieszkańców, turystów i odwiedzających ośrodek edukacyjny
Multimedialna Izba Regionalna	Wykonano remont filii biblioteki w Hołownie i założono Internet. Pozyskano sprzęt komputerowy i utworzono Multimedialną Izbę Regionalną, w której jest stały dostęp do Internetu dla mieszkańców. Przeprowadzono szkolenia z obsługi komputera i Internetu dla mieszkańców
Integracyjne zimowisko cyrkowe	W czasie ferii zimowych dla dzieci pozostających w miejscu zamieszkania zorganizowano integracyjne zimowisko cyrkowe
Wiejska Akademia Teatralna i Cyrkowa	Zorganizowano warsztaty teatralne dla młodzieży, do których wprowadzono element cyrkowy – naukę żonglowania
Wioski tematyczne na Polesiu Lubelskim	Dokonano tematycznej wizualizacji centrum wsi. Przeprowadzono warsztaty rękodzielnicze. Rozpoczęto produkcję oryginalnych wyrobów rękodzielniczych jako pamiątek. Stworzono ofertę agroturystyczną. Szkolenia z zakresu wykorzystania ziół w kuchni, kosmetyce, medycynie ludowej. Utworzono nowe miejsca pracy dla miejscowej ludności

Tabela 2, cd.

1	2
Dywo ludzkie w Krainie Rumianku	Przeprowadzono badania nad lokalną gwarą wschodniego pogranicza, we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim. Zorganizowano Festiwal Gwary połączony z promocją publikacji <i>Oj pujudu ja w horodec</i> , zbioru pieśni i przyśpiewek w gwarze wschodniego pogranicza
Wspólna inicjatywa Wspólny sukces	Przeszkolono 20 osób bezrobotnych pod kątem zbierania ziół
Wykorzystaj swój potencjał	Przeprowadzono szkolenie osób bezrobotnych z terenu gminy na przewodników turystycznych
Tradycja i praca	Szkolenia dla 140 osób bezrobotnych w specjalnościach: budownictwo z gliny i słomy, krycie dachów strzechą, ciesielka – stolarka, warsztaty dla zdunów, ceramika artystyczna, wikliniarstwo, plecionkarstwo ze słomy, koronka, haft, etnografia, warsztaty kosmetyczne, warsztaty masażu, zielarstwo

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów z członkami stowarzyszenia oraz: [Internet 1].

Cel stowarzyszenia, którym było stworzenie dodatkowych, poza rolnictwem, źródeł dochodu, został częściowo osiągnięty, ponieważ inicjatywa przerwała istniejący dotychczas marazm, wyzwalając społeczną energię i wolę działania. Ważnym efektem było zrobienie kolejnego kroku w kierunku zmiany świadomości mieszkańców, że nie wszystko zależy od kogoś, że najwięcej zależy od nich samych. Poza wymiernymi efektami ważna jest także misja stowarzyszenia polegająca na kształtowaniu cech obywatelskich młodego pokolenia.

Utworzenie wioski tematycznej wpłynęło na aktywizację gospodarczą części mieszkańców, opartą na nowych formach pracy i wiedzy. Przyczyniło się do zbudowania oferty turystycznej opartej w dużej mierze na potencjale tkwiącym w ludziach oraz zasobach przyrodniczych i kulturowych.

Za prowadzoną działalność – za pracę na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i projekt wsi tematycznej Kraina Rumianku – stowarzyszenie otrzymało wiele nagród. W 2005 r. Ośrodek Edukacji Regionalnej w Hołownie otrzymał tytuł laureata „Perełek Lubelszczyzny”. Rok później stowarzyszenie uhonorowane zostało Główną Nagrodą „Pro Publico Bono”. W 2009 r. Kraina Rumianku otrzymała I miejsce za najbardziej innowacyjny produkt turystyczny na Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotravel” w Kielcach oraz wyróżnienie od Lubelskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej (LROT) za „Edukację regionalną i przyrodniczą w Krainie Rumianku”. W 2010 r. Hołowno uzyskało od LROT wyróżnienie za produkt turystyczny „Wiejskie SPA w Krainie Rumianku” [Sieczko 2009, s. 84; Niedbał, Kudyba 2010, s. 15].

5. Podsumowanie

Przykład Krainy Rumianku w Hołownie pokazuje, że lokalna społeczność wiejska dzięki aktywności, pomysłowości i posiadanym zasobom potrafi wpływać na rozwój lokalny.

Wykorzystanie istniejącego potencjału gospodarczego, społecznego, przyrodniczego i kulturowego w formie wioski tematycznej, w ciągu kilku lat, przyniosło jej mieszkańcom wiele korzyści. Objęły one sferę materialną i gospodarczą, w ramach której dokonano m.in.: poprawy wizerunku i estetyki wsi, zwrócono większą uwagę na dbałość o ochronę środowiska przyrodniczego, rozszerzono zakres usług skierowanych zarówno do mieszkańców, jak i do osób przyjezdnych, utworzono kilkanaście nowych miejsc pracy poza rolnictwem. Zrealizowane działania przyczyniły się w sposób znaczny do promocji wsi i regionu w skali kraju.

W efekcie realizacji projektu rumiankowej wioski nastąpiły pozytywne zmiany również w sferze społecznej Hołowna i okolicznych wsi. Wzrosła aktywność zawodowa miejscowej ludności, podniesiono poziom kwalifikacji zawodowych wśród osób bezrobotnych, przez przeprowadzone szkolenia ułatwiono dostęp do edukacji regionalnej, technik komputerowych. Wpłynęło to na poprawę jakości życia i rozwijanie poczucia tożsamości regionalnej.

Najważniejszymi czynnikami, które zapewniły powodzenie realizacji wszystkich przedsięwzięć, okazały się: zaangażowanie i kompetencja miejscowych liderów – członków stowarzyszenia, przekonanie miejscowej ludności o słuszności podejmowanych działań oraz włączenie jej do wspólnej pracy na rzecz miejscowości.

Realizacja rumiankowej wioski zapoczątkowała zmiany w świadomości mieszkańców wsi w zakresie możliwości zarabiania poza rolnictwem oraz współpracy różnych grup i instytucji społecznych. Budując Krainę Rumianku, mieszkańcy nauczyli się współpracy, zrozumieli potrzebę nieustannego kształcenia się i podnoszenia własnych kwalifikacji.

Powstanie Krainy Rumianku i działania grupy z nią związanej nie rozwiązują problemów całej wsi i wszystkich jej mieszkańców. Pokazują jednak, że dzięki własnej aktywności i pomysłowości można obok rolnictwa pozyskać dodatkowy dochód i szansę na rozwój.

Powyższy przykład potwierdza opinię o tym, że władze lokalne powinny wspierać liderów społecznych w działaniach na rzecz aktywizacji obszarów wiejskich. Tylko trwały, kompleksowy rozwój wsi, obejmujący rolnictwo oraz aktywność pozarolniczą, w tym turystykę, może przyczynić się do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Literatura

Bank Danych Regionalnych, <http://www.stat.gov.pl>.

Broński K., *Rola dziedzictwa kulturowego w rozwoju lokalnym. Doświadczenie polskie doby transformacji (po 1989 r.)*, Zeszyty Naukowe nr 706 Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2006.

Eurostat, Eurostat newsrelease, 25/2010, 18 February 2010, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-18022010-AP/EN/1-18022010-AP-EN.PDF.

- Idziak W., *Wymyślić wieś od nowa. Wioski tematyczne*, Alta Press, Koszalin 2008.
- Jędrysiak T., *Wiejska turystyka kulturowa*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.
- Niedbał A., Kudyba K., *Laureaci Perełek Lubelszczyzny*, Kurier Lubelski, dodatek, 7 września 2010 r.
- Parysek J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, UAM, Poznań 1997.
- Parysek J., *Rola samorządu terytorialnego w rozwoju lokalnym*, [w:] *Rozwój lokalny: zagospodarowanie przestrzenne i nisze atrakcyjności gospodarczej*, PWN, Warszawa 1995.
- Rocznik statystyczny województwa lubelskiego*, Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2009.
- Sieczko A., *Potencjał turystyczny Polesia Zachodniego – możliwości wykorzystania turystyki przyrodniczej. Turystyka w lasach i obszarach przyrodniczo cennych*, Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej, R. 11, z. 4 (23), CEPL, Rogów 2009.
- Tucki A., *Regionalne aspekty rozwoju turystyki na przykładzie województwa Lubelskiego*, [w:] *Studia nad turystyką*, W. Kurek, R. Faracik (red.), *Prace Geograficzne i Regionalne. Geograficzne, ekonomiczne i społeczne aspekty turystyki*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2007a.
- Tucki A., *Uwarunkowania funkcjonalne rozwoju gospodarki turystycznej w regionie lubelskim*, [w:] *Rola turystyki w gospodarce regionu*, J. Wyrzykowski (red.), WSH Monografie, Wrocław 2007b.
- Tucki A., Świeca A., *Rola samorządów lokalnych w rozwoju turystyki na przykładzie regionu lubelskiego*, [w:] *Uwarunkowania rozwoju turystyki zagranicznej w Europie Środkowej i Wschodniej*, t. 10. *Turystyka w środowisku geograficznym*, J. Wyrzykowski (red.), Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2008.

Źródła internetowe

- [1] <http://www.aktywnawiosna.pl/pages/index/3>.
- [2] <http://www.edureg.com.pl/edukacja.htm>.
- [3] <http://www.edureg.com.pl/kim.htm>.
- [4] <http://www.edureg.com.pl/robimy.htm>.
- [5] <http://www.edureg.com.pl/warsztaty.htm>.
- [6] http://www.wikipedia.org/wiki/Wioski_tematyczne.

THE INFLUENCE OF LOCAL COMMUNITIES ON DEVELOPMENT OF THE LUBLIN REGION RURAL AREAS – “THE LAND OF CAMOMILE” CASE STUDY

Summary: The Lubelskie Voivodeship ranks among the poorest regions of the European Union. The development of tourism supported by local community initiatives is an efficient means of fostering the socio-economic growth of the region. The Land of Camomile (Kraina Rumianku), a themed village in Hołowno, the first village of its kind in Lubelskie Voivodeship, is an example of an innovative approach of its inhabitants towards tourism. The driving force behind the project is the Association for the Development of Lublin Polesie whose priority is to create jobs and prevent young people from leaving rural areas.

The main goal of this article is to present and to analyse the Land of Camomile activities as an interesting example of taking advantage of natural, cultural and human resources and local community integration in pursuance of socio-economic development of a village.